

Verslag Home Based Care - bezoek Nelke en Edith, maart 2013

Een van onze doelen van ons bezoek aan Senanga was om meer informatie en inzicht te krijgen over het zogenaamde Home Based Care programma. Onderdelen van deze (deels vrijwillige) thuiszorg worden immers door Stichting Zambridge Senanga ondersteund. Om die reden hebben wij verzocht om een meeting met de CARE GIVERS van Senanga District bij te mogen wonen. Daarnaast hebben we gevraagd hen te mogen vergezellen wanneer zij hun werk daadwerkelijk doen: de zieken bezoeken. Onze wensen zijn volledig ingewilligd!

We kregen bij aankomst op 19 maart een papier met daarop in mooi handschrift het volgende geschreven:

Home based care Senanga would like to welcome you to Senanga, and we want to thank you for the help you are rendering to our patients.
We hope that the help will continue for the benefit of our patients.
Your help has helped our patients to recover in their health.
May God bless you during your stay in Senanga.

Nelke en ik werden zingend verwelkomd door deze groep van 26 dames. Onder een schaduw gevende boom waren in een halve kring stoelen gezet.

Daar tegenover stond een tafel met stoelen waar Nelke en ik op konden plaats nemen. Wij werden vergezeld door drie leden van ons lokale bestuur: Grace Mumba (HBC), Rose Kalaluka (SODC) en Patrick Siyauya (coördinator HBC). Ook het bestuur van de care givers was aanwezig: Simasiku (secretaris en ook voorzitter van de PTA van SODC), vice-secretaris Anna Sikeso, penningmeester Grace Mumba, storekeeper Theresa Sikwatiketo en publiciteitssecretaris Flannan Nakukena (oude bekende van Litambya hospital 1973!).

Na een welkomstwoord van Patrick Siyauya hebben wij ons zelf voorgesteld. Alle care givers vertelden daarna in welke zone zij werkzaam zijn.

Vermeldenswaardig: een van de aanwezige vrouwen was al vroeg op pad gegaan. Zij kwam van zone Nalonga en dat is 10 kilometer lopen!

Het gebied van de care givers is in 11 zones opgedeeld:

Nalonga (3 care givers), Nalutuna (3 care givers), Litambya (3 care givers), Litawa (2 care givers), Mafulo (3 care givers), Silele (3 care givers), Katuya (4 care givers - grootste zone), Boma (3 care givers), Prison (2 care givers, nieuwste zone), Limoneno (4 care givers), Lui (4 care givers).

Sommigen van de care givers zijn ook counselor. Er bestaan counselors van verschillend niveau, afhankelijk van welke opleiding je gevolgd hebt. Een care support is een counselor die ondersteuning en begeleiding geeft aan de andere care givers.

Wat doet een care giver en wat komen ze zoal tegen:

REFILL KITS			
1	2	3	4
Item No.	Description	Unit Pack Size	No. of Packs
1	NOVBLEACH - Household Bleach Regular	1 Lt	1
2	MEDISOAP -125gms -Antiseptic Soap / Antibacterial	125gms	3
3	NOVALYTE - ORS sachets	1 sachets	3
4	Bandages	5cm	12
5	Cotton Wool	100g	1
6	Cetrimide Antiseptic solution (nova clean)	120ml	1
7	Household Gloves	Pair	2
8	Panado	1 x 10 Tablets	4
9	Multivitamin Tablets	1 x 10's	4
10	Face Towels 33 x 25cm	1	2
11	Petroleum Jelly 250ml	250ml	2

Kits Manufactured & Assembled By
Pharmoviva Zambia Limited
Plot No. 7329 Musokotlosi Road and 7311

- Usaid ondersteunt het programma van HBC. Zo gaat elke care giver met een "kit" van Usaid op stap. Daarin zit een thermometer, aspirine en vitaminen. Het meenemen van deze kit is moeilijk gedurende het regenseizoen. De kits worden nat en gedurende de rit moet je er dus voor zorgen dat deze kit droog blijft. Er bestaat grote behoefte aan paraplu's en ook een speciaal soort tas waar de kit dus in kan. De paraplu's (40 stuks) hebben we alvast namens Zambridge later op de markt kunnen kopen en hen later overhandigd.

- De care givers gaan twee of drie keer per week op pad. Per keer worden ongeveer 5 patiënten bezocht. Of, afhankelijk van wat er speelt, ook vaker. Als

het enigszins kan, gaan ze met zijn tweeën. Ook om steun aan elkaar te geven als het zwaar wordt. Eenmaal op bezoek bij de patiënt (men heeft het categorisch trouwens over de klant), wordt er eerst gebeden. De familie van de klant, als die er is, wordt er als vanzelfsprekend bij betrokken. Afhankelijk van wat de care giver aantreft, wordt er gehandeld. Als een andere manier om de essentiële voorlichting aan de man/vrouw te brengen gebruikt men de drama vorm. Een paar keer per jaar wordt dit groots opgezet.

- Een voorbeeld: wij gingen de volgende dag, op 20 maart, mee naar een zeer verzwakte oude dame (links op de foto). Zij kon niet goed meer staan. Lang geleden heeft zij de zorg van een weesjongetje op zich genomen. Die jongen woont nog steeds bij haar, en is al een middelbare school leerling. De betrokken care giver begeleidt die jongen. Hij moet er elke morgen voor zorgen dat zijn moeder 's morgens voldoende eten krijgt, om de dagelijkse medicijn te kunnen innemen. Het is erg belangrijk dat dat gebeurt: op een lege maag het medicijn innemen kan gevaarlijk zijn (flauw vallen). De care giver controleert dat regelmatig. Dit "gezin" is te arm om een schooluniform (is in Zambia gebruikelijk) aan te schaffen. Via HBC zorgt de care giver dat deze jongen een uniform krijgt. Als het nodig is worden er ook zout en suiker en zeep verstrekt.

- Een ander voorbeeld: voor zijn hut zit een man. Voor hij ziek werd, had deze man een groot en dik postuur. Daar is weinig van over gebleven: hij is duidelijk zeer vermagerd. Zodra wij plaats nemen op krukjes, komt de familie direct aanschuiven. Met elkaar wordt gesproken over hoe het gaat, wat er die ochtend gegeten is, wat de familie kan doen, enz. Met deze man gaat het kalm aan een beetje beter, zo zegt hij ook zelf. Ook dank zij de ondersteunende familie, die door de care giver zeer gestimuleerd wordt om dit vooral te blijven volhouden.

- Op de markt van Katuya worden we voorgesteld aan een man die er voor zover dat kan, helemaal boven op gekomen is. Hij heeft ook een marktkraam en laat trots zijn fiets zien (via een andere hulpinstantie aangeboden). Daar gaat het eigenlijk om: er voor zorgen dat de kwaliteit van leven zo veel als mogelijk verbeterd dan wel gestabiliseerd wordt.

Al met al zijn wij zeer onder de indruk zoals de organisatie van deze care givers loopt. Per care giver kun je zo'n 20-30 patiënten onder je hoede hebben. Patrick Siyauya, de coördinator, is in feite de linking pin naar het ziekenhuis. De samenwerking met het ziekenhuis is van groot belang. Patiënten die bijvoorbeeld ontslagen worden uit het ziekenhuis en hiv/aids patiënt zijn, worden aan Patrick doorgegeven. Hij zorgt er dan weer voor, dat dit doorgegeven wordt aan de care giver die in het gebied waar de patiënt woont, werkt. Op die manier kan de patiënt weer wat betreft zijn gezondheidstoestand gevolgd worden. Verder zijn de care givers gewend rapporten op te maken van hun patiënten. Patrick is verantwoordelijk voor deze rapportages en deze worden in het ziekenhuis verder verwerkt.

Rosemary Mususa, een van de Hiv-hoofdcounselors, vertelt over het feit dat er zo ingezet is op de continuïteit van de zorg. Van belang is, dat je ziet dat via de care givers het stigma hoe langer hoe minder de belemmerende factor is geworden om het gesprek en behandeling aan te kunnen gaan. Juist de care giver wordt gezien als een van hen, er is geen afstand en dus ook geen drempel.

Anna Sibeso Mwenji, een andere hoofd-counselor, vertelt dat toen er destijds geld van Zambridge kwam om een counseltraining te volgen, zij daar als een van de eersten gebruik van heeft kunnen maken. Zij ziet zichzelf als een pionier en is blij dat er zoveel vooruitgang is geboekt. Zij noemt het ook een goede zaak, dat de patiënten zich bij sommige van hen (de counselors) ter plekke kunnen testen, waar nog wel eens angst voor stigma kan spelen wanneer je naar het ziekenhuis gaat om te testen. Laagdrempeliger kan haast niet!

Wanneer er vervoer naar het ziekenhuis nodig is, dan wordt dat geregeld door de care giver. De patiënten wordt verzekerd, dat

men altijd hen kan bellen of laten roepen, ook al is het midden in de nacht.

Op de vraag of er voldoende getrainde counselors zijn, wordt bevestigend geantwoord. Er wordt positief over de samenwerking met de counselors gesproken.

De vraag naar vervolgentrainingen voor sommige counselors is er wel. Met name wordt de psycho-sociale training genoemd. Hier komt ook de "couple-training" (duurt 1 jaar) aan bod. De ervaring leert, dat daar behoefte aan is, juist ook om bij de familie de zorg en het gedrag aan de orde te kunnen stellen.

Regelmatig komt de hoofdinspecteur van gezondheid langs. De preventie krijgt dan aandacht dmv health and education talks.

De te behandelen populatie is groeiende. Mensen komen van ver: men heeft gehoord van de aanpak en de zorg die geboden kan worden.

De nieuwe weg naar Maziba (komt straks uit in de buurt van Sioma met een nieuwe brug naar de overkant van de Zambezi) zorgt er voor, dat de meer veraf gelegen gebieden makkelijker te bereiken zijn. Vanaf de weg lopen allemaal paden richting de dorpsjes. Deze weg geeft de care giver en haar patiënten dus veel voordeel.

Al met al zijn wij zeer onder de indruk van dit ontzettend belangrijke en basale werk wat dag in dag uit gedaan wordt. Deze vrijwillige thuiszorg, zo goed georganiseerd en gemonitord, verdient voortzetting van de steun van Zambridge.

Edith en Nelke